

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁS-LAP.
A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.

Kiadja:

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Előfizetési ár:

Egész évre	\$2.00
Fél évre	1.00
Negyed évre	0.50
Európa egy évre	12 korona
Egyes szám ára	2 cent.

A Munk. Bet. Szövetség hivatalos közlönye.

NÉPAKARAT

Published by the Hungarian Socialist Labor
Federation of America
528 E. 6th Street, New York, N. Y.CH. ROTHFISER, National Secretary.
A. WALDMANN, National Treasurer.

Issued every TUESDAY and FRIDAY.

Subscription yearly \$2.00
Single copies 0.02Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, TUESDAY, June 22.

EDWARD EVERETT HALE.

Nemrég halt meg E. Everett Hale, a kiváló unitárius pap, a szenátus káplánja, két teljes generációt át kedvelt szónok és író. Halála után egyre-másra jelennek meg az életrajzok, melyek e tehetséges ember életéről számot adnak. És ez természetes. De különös az, hogy egyik életrajz sem említi azt a kapcsolatot, mely Hale és az úgynevezett "Nemzeti Mozgalom" között volt. Ez a mozgalom az ország szocialista mozgalmaival közvetlen elődjé volt. Bellamynak műve, a "Visszapillantás" hívta létre.

A "Visszapillantás" a szocialista társadalomnak egyik legjobb leírása, vázlata. Annál inkább nyilvánvaló e mű értéke, minél tisztábban domborodik ki a szocialista kormányzat ipari jellege és minél inkább megtagadja a szocialista mozgalom egyrészt, a kizárólagos politikai mozgalmat egyrészt, mint a nyers erőszakon alapuló anarchizmusnak bármely formáját másrészt.

Bellamy műve visszhangra talált. Legelső eredménye a "Nemzeti Mozgalom" volt.

Hale, ki már akkor 67 éves volt, 1888-ban egyike volt az elsőnek, kik a bostoni anyaszervezetbe léptek. Ez a szervezet aztán a vele szoros kapcsolatban álló szervezeteknek egész sorozatát alakította meg. A szövetség gyorsan fejlődött s alakulásának évtizede óta hatalmas népgyűléssel ünnepelte meg Bostonban.

Az egyik gyűlésen Hale elnökölt. Bár ez alkalommal, — hogy a többi szónokot ne említsük, — maga Bellamy tartott gyönyörű beszédet, a pálmát mégis az elnök megnyitó beszédje vitte el.

A nagyszámú és értelmes hallgatóság tetszéssel fogadta a gyönyörű beszédnek majdnem minden mondatát. Bár a beszéd ment volt a demagógia ismert frázisaitól, tüzes színábrák nélkül hullott az individualizmusnak sokat dicserő szépségeire.

Hale a gyűlés előtt pár héttel Bostonnak egy részét elpusztító tüzet hozta föl példának az individualizmus és a kollektívizmus közti különbségre.

Kimutatta, hogy a tűz eredete az individualizmusnak volt köszönhető, oltásánál az individualizmus volt az akadály. Beszédét ezzel végezte:

"Boston ma romjaiban heverne, ha a tüzőlt testület képében segítségére nem jön a kollektívizmus, a közös munka s félreteszítva az individualizmust, az egyéni működést, meg nem menti a várost."

Ezeket a tényeket mindenki ismerte s befejezés az általános véleményét tükrözte vissza. Kár, hogy e szép beszéd örökre elveszett. De a hatás, melyet akkori hallgatóira gyakorolt, nem szűnt meg. S ha Edward Everett Halenek nem lett volna e beszédnél több alkotása, élete még akkor is hasznos lett volna.

E beszéddel ő mérte az első csapást az individualizmusra s ő mutatott rá a kollektívizmusra, az embereknek köztulajdonon és közös munkán nyugvó társadalmára, mint az emberiség megmentőjére.

Samuel Untermyer egyike a legkiválóbb ügyvédeknek. Nem a zugprókátorok osztályába tartozik, hanem valóságos "big fellow". A gazdagoknak ez a gazdag ügyvédje mondta a napokban, hogy még soha senki se tett értelmes és becsületes kísérletet arra, hogy a nagy trustoknak, monopoliumnak törvényszégeit megterozolja. Sem ügyvéd, sem bíró, sem ügyész, sem politikus.

S ki csodálkozik ezen?

Valamint azon sincs semmi csodálkozni való, hogy Taft elnök ügyvéd és bíró korában híve

volt a jövedelmi adónak, ilyen adó kivétését nem tartotta az alkotmányba ütközőnek. Most pedig, elnök korában, ilyen adó kivétését alkotmányellenesnek tartja, tehát a jövedelmi adó kérdését levéteti a napirendről, míg az alkotmányt módosítják.

Mr. Taft kétségtelenül ügyes ember. Míg a jövedelmi adót alkotmányosnak találta, addig nem valósította meg, mire odajutott, hogy megvalósíthatná, addigra alkotmányellenesnek találta!

KILENC MILLIÓ SZERVEZETT
MUNKÁS!

A szakszervezeti központok nemzetközi bizottsága kilenc milliótól többre teszi 19 ország szervezett munkásainak számát 1907-ben.

A kilenc millió szervezett munkás a következő országokban él:

Németország	2,446,480
Anglia	2,106,283
Ausztria	501,094
Olaszország	387,384
Svédország	239,000
Belgium	181,015
Magyarország	142,030
Svájc	135,377
Hollandia	128,845
Dánia	109,914
Norvégia	48,215
Spanyolország	32,612
Finnország	32,000
Bulgária	10,000
Horvátország	8,700
Szerbia	5,434
Együtt	6,505,683

A nemzetközi titkársághoz nem tartozó országok közül a következőkről vannak pontos adatok:

Egyesült Államok	1,586,885
Franciaország	715,576
Ausztrália és Új-Zealand	213,136

A szervezett munkások nagyrésze ipari, kereskedelmi és forgalmi. Mezőgazdasági munkást csak 150,125-öt mutatnak ki. Ebből 121,120 Olaszországban él. A szervezett nők száma 264,425, amely számból 168,111 esik Németországra. A nők szervezkedésének haladása az előző évekhez képest féltünetesen gyors.

A szaktanácsokhoz tartozó szervezetek óriási erejét jelzik ezek a számok:

1906	1907
Taglétszám	4,845,364 4,483,173
Bevétel (márka)	124,459,836 108,283,428
Kiadás (márka)	102,774,853 91,360,424
Vagyon (márka)	164,168,869 150,509,305

Egyes országok jelentésének lényege:
Franciaország szakszervezeti központja be fog lépni a titkárság kötelékébe.

Angliában tíz év alatt (1897—1906) a szakszervezeti taglétszáma 1 millió 649 ezerrel 2 millió 106 ezerre nőtt s az egyesületi vagyon 2 millió 231 ezer font sterlingről (1 font sterling 5 dollár) 5 millió 109 ezer fontra nőtt.

Hollandiában az anarchista szakszervezeti központ elvesztette befolyását. A szakszervezeti tanácsok még csak a semleges nyomdászszervezet nem csatlakozott a nagyobb szervezetek közül. A 32 ezernél több osztálytudas munkás mellett van két jelentősebb klerikális szervezetben is állítógaz 17 ezer munkás. A "keresztény" munkás egyesületekben 30 ezernél több a tag bár ez a szám elenyésző a 135 ezer szervezett munkás között.

Dániában 1898—1907 között 51 ezerrel 91 ezerre nőtt a taglétszám.

Svédország 170 ezer szervezett munkása közül 17 ezer nő. Két év alatt 104 ezer a taglétszámemelkedés!

Finnország először küld jelentést. A kis állam egy év alatt megkétszerezte szervezett munkásainak számát, amely 1907 végén 25 ezret tett ki.

Németország szabad szakszervezeteiben a taglétszám most már a két millió körül jár. Van ezenkívül "független" helyi szervezetekben 20, Hirsch-Dunker-féle egyesületekben csökkenő taglétszám mellett 109, keresztény-szociális egyesületekben 355, a különböző irányoktól független szervezetekben állítógaz 97 ezer munkás.

Ausztriában a gazdasági munkásmozgalomra nézve majdnem jelentéktelenek a nemzeti és keresztény-szociális egyesületek. A jelentős munkáltató szervezetek megnövekedéséről s a soknyelvű ország munkás-szakszervezetének erősségéről is beszámolt: 50 német, 44 cseh, 8 lengyel, 3 olasz, és 1 szlovén szaklapjuk van; együttes példányszám: 509 ezer.

Bulgáriában háromféle — osztálytudas — irányu szervezetek vannak. Egyesülések folyamatosan.

Svájc háromnyelvű, kantonokra szaggatott ország, melyben így a központosítás nehezen, de mégis halad.

Olaszország gazdasági mozgalmaiban nagy a zűrzavar s az anarchista befolyás a mozgalomra még mindig igen nagy, nem úgy, mint Spanyolországban, ahol az anarchizmus mindig jobban kiszorul a szakszervezetekből.

(Szakszervezeti Értesítő.)

Magyarországi hírek:

ISKOLA, TANÍTÓ NINCS — FOGHÁZ ÉS BÖRTÖNŐR VAN ELÉG.

Biharvármegye közigazgatási bizottságának legutóbbi rendes havi ülésén szokás szerint megtörténtek a sablonos jelentések, amelyek közül kettőt a nagyváradi lapok nyomán itt közlünk:

I. Földi János a belényesi tanfőügyelő-kirendeltség vezetője érdekes statisztikát mutatott be a kerületébe tartozó 213 község iskoláiról. Eszerint 51 községben nincs iskola, 44 községben van iskola, de nincs tanító, 9 községben be van zárva az iskola, 59 községben a tanítás eredménye nem felel meg a kívánalmaknak s csupán 74 községben talált rendet az iskolák közül.

II. Baróthy Pál kir. ügyész bejelentette, hogy megvizsgálta a magyarországi és margitai járásbírók fogházait s oly rendet talált, hogy a vizsgáló bizottság kiküldését szükségtelennek tartja.

A fogházak rendben vannak, elegenden vannak, börtönhiány nincs, vizsgáló bizottság fölösleges — de iskola nincs s ha van, tanító nincs s ha mindkettő akad, akkor a tanítás eredménye nem kielégítő. Ez a magyar kultúra s a magyar szabadság.

A RENDŐRKAPITÁNY — MEG
A HASTÁNC.

Debrecenben, a "Bika"-beli orfeumnak csaknem megnyitása óta a "Hastánc" című kupléja volt a slágerje, amelyet az egyik női tag énekelt. Ezt a kuplét a "közérkölciség, illetve az erkölcsrendészet szempontjából" Végh Gyula főkapitány betiltotta. (Minden rendőrkapitány és minden hatóság ügyel a közérkölciségre, — csak éppen a debreceni ne ügyelne!) Az ügynek érdekes folytatása lett. A betiltás utáni estén a közönség valóságilag tüntetett a "Hastánc" mellett és mindenáron hallani kívánta a kuplét. A hastáncos kuplé előadója és az igazgató, hivatkoztak a főkapitány rendeletére, de a közönség nem tagított. Sőt valósággal zúgolódott. Végh Gyula főkapitány éppen jelen volt az orfeumban; minden pikantéria-éhes szem feléje tekintett, miközben a tenyereket csattogtatták, a szájuk meg kiabáltak. A főkapitány — mit tehetett egyebet? — a kuplé elénkelését — megengedte. Hatalmas tapsvihar zúgott föl a kuplé után s most egész Debrecen orfeumbjáró intelligenciája lábzan ég: csak erre az egy alkalomra vonta-e vissza a főkapitány a betiltást, vagy azokra az alkalmakra általában, amikor neki orfeumozó kedve támad, vagy — minden alkalomra is? És: ha visszavonja, hát — miért tiltotta be?

A BANYAMUNKÁSOK GYÜLEKEZÉSI
JOGA.

Az anninai bányamunkások május utolsó hetében gyűlést jelentettek be az ottani hatóságnál, amit azonban a bányatársaság érdekében nem vettek tudomásul. A gyűlésbetiltó végzés indokolása szerint a hatóság arra való hivatkozással tiltotta a munkások gyülekezési jogába, hogy a közelmúlt sztrájk okozta igazságtalanság még nem múlt el s a gyűlés tudomásul vétele esetleg elősegítené az újabb sztrájkot. Az indokolás többi része alig tér a sztrájkot s a bejelentett szónokok megbízhatatlanságát, hogy a gyűlés, amelynek összegyűjtött hallgatóságát csendőri karhatalommal távolították el a tervezett gyűlés színhelyéről. Természetes, hogy az ily gaz eljárás csak annál inkább is ellentállást vált ki a munkásokból s éppen az ellenkezőjét idézi elő az annyira óvott és óhajtott békeségnek.

HOGYAN FIZET EGY HAZIUR?

Herzfeld László dugszagad budapesti magánzó és többszörös háztulajdonos pénzügyi lebonnyolatlanság gyakran vette igénybe Kohn Hermann szolgáltatást. Amikor Kohn a fáradozásainak díjazását kérte, Herzfeld egy ócska kabátlat akarta kifizetni. Kohn ezt nem fogadta el és többször járt Herzfeldnél a pénzért. Egy alkalommal az utcán találkozott vele és a következő szavakkal sürgette követelésének kiegyenlítését:

— Hát nem fél, hogy az istennilya beléut magába?

Herzfeld humorosan fogta föl a dolgot és így felelt:

Mielőtt az istennilya belém ütne, én ütök magán egyet! — és botjával úgy végig vágott Kohn hátán, hogy a bot ketté tört.

Kohn panasza a járásbíróhoz Herzfeld László becsületértétsétségeért 100 korona pénzbüntetésre ítélte. A dugszagad háziur sokalta ezt az összeget és fölébbezett. A budapesti büntető törvényszék azonban helybenhagyta a járásbírószék ítéletét.

ELVTÁRSÁK!

OLVASSÁTK ÉS TERJESSZÉTEK A NÉPAKARATOT.

Külföldi hírek.

A BÉKE JEGYÉBEN.

Az orosz hadügyminiszterium ötszáz gyors-tűzűlő ágyút rendelt a németországi Krupp gyárban. Az ágyúk 6 inch kaliberűek lesznek. Az orosz hadügyminiszterium reméli, hogy a hadsereg harcképességét nagyban fogja emelni az új főszerelés. A tömeggyilkosság eszközeit rövidesen át is veszi az orosz kormány.

Angliában most vannak folyamatban a nagy tengeri hadgyakorlatok. Az angol hadi tengerésznek ötszáz hajója vesz részt a gyakorlatokban három külön flottára oszolva.

ANGOL KÉPVISELŐ AZ OROSZ CÁRRÓL

Most, hogy az orosz cár és a német császár találkoztak egymással, szó esett Angliában az angol királynak és a cárnak készülöben levő látogatásáról. Ugyanis az orosz cár Angliába és Franciaországba készül.

William James Thorne angol képviselő nagy beszédet tartott az alsóházban, melyben kifejtette, hogy az orosz cár látogatását az angol népek úgy kell fogadni, mint amilyenre rászolgált: hogy az orosz cár nem egyéb, ember-telen vadállatnál.

A jámbor nyárspolgári képviselők elszöndnyedten tiltakoztak Thorne kifejezései ellen, kiknek beszédét az elnök nem tudta megakadályozni.

Az angol királyt is kellemetlenül érintette, hogy kebelbarátjának arcképét ily őszinte világitásban mutatták be a képviselőházban.

A FRANCIAK PROBLÉMÁJA.

A francia törvényhozók angol mintára szeretnék az agkori nyugdíjat törvénybe iktatni. A szenátus bizottsága törvényjavaslatot dolgozott ki, mely szerint a munkáltatók évente kilenc frankot fizetnének a nyugdíjalaphoz minden munkás után: a munkások pedig fél frankot fizetnének havonta. Ebből fizetné aztán az állam nyugdíjat minden nemű munkásnak, ki a 65-ik évet elérte.

A nyugdíj évente 120 frank lenne. A törvényjavaslat ellen nagy az ellenszenv a munkások között, kik világosan látják, hogy az egész tervezet nem egyéb csapdánál, melyben meg akarják őket fogni.

A francia burzsoázának súlyos probléma a nyugdíj-kérdés: jó volna a munkásokat kielégíteni, úgy hogy azért a burzsoázia ne vesztessen semmit.

A JOBBÁGYOK MEGVÁLTÁSA.

Boszníában a jobbágyok állítólagos felszabadítására megindott rablőhadjárat máris megtermi a gyümölcsét. Az ország egyes vidékein, nevezetesen Mardakon és Donje-Klarkon az országos kormány rendelete 135 jobbágytól (kmettől) elkobozták azokat a földeket, melyeken azok mintegy ötven év óta háborítatlanul gazdálkodtak. Ezen földek a török kormányhoz fizetett váltásdíj ellenében jutottak az országos kormány kezére, mely a két nevezett község területének befásítását tervezi. Az országos kormány ezeken kívül Banjince, Gaj és Orubica községek lakosok birtokában vélt mintegy 7060 dunm földet koboztatott el anélkül, hogy az illető községeket vagy az eddigi tulajdonosokat értesítette volna és e földeket egyszerűen eladta Burdi Viktor bécsi udvari tanácsosnak 28,000 koronáért. A földjeiktől megfosztott kmetek a most a legnagyobb inségben vannak mert az intézkedésekről sejtelmük sem volt. A hájkéltalanul vált 135 család terjedelmes emlékiratot intézett Burián báróhoz, amelyben azt kérik, hogy ha az állam az eddig általuk kezelt birtokokat át is veszi, nyújtson módot arra, hogy az eddigi tulajdonosoknak azok megvételénél az elsőbbségi jogot biztosítsák. Az elkobzás híre egyébként nagy forrongást idézett elő a vidéken.

A KRÉTAI BONYODALOM.

Rifaat pasa az Echo de Paris tudósítójának elmondta, hogy Törökország nyomban az idegen csapatoknak Kréta szigetéről való visszarendelése után meg fogja szállani a szigetet, azonban nincs szó katonai megszállásról, mert Kréta autonóm állam. Ha azonban Görögország a legesekélyebb jelt is mutatná annak, hogy be akarja kebelezni Krétát, akkor a török kormány semmi áldozattól sem fog visszariadni, mert az az állam, amely területi épségét érinteni engedi, megvetést érdemel. A porta Görögország részéről korrekt viselkedést vár, a nagyhatalmak pedig biztosították Törökországot jóindulatukról, hogy meg fognak akadályozni minden olyan tulkapást, amely harminc millió ottomán alatulvót élet-halál harcra kényszerítene.

AZ ELVTÁRSÁK FIGYELMÉBE.

Értesítjük elvtársainkat, hogy a sajtó alól kikerült és könyvkereskedésünkben kapható

A kapitalizmus ellenmondásai.

negyvennyolcadalra terjedő füzet rendkívül alkalmas az agitációra s célszerű volna, hogy elvtársaink minél nagyobb mértékben terjesszék. Ára 5 cent. Megrendelések a Népakarat könyvkereskedéséhez intézendők, 528 E. 6th Street, New York.

TÁRCA.

A BÁRÓ UR LELKE.

— Irta Farkas Antal. —

Tulajdonképen ott kéne kezdeni a históriát, amikor az öreg Deutsch a Vilma-majort megvette. Ez pedig akkor történt, mikor a Tisza ráfűtyült a gátakat húzó, zilip-csináló indzselér urak tudományára, egy kis kerülővel eljött vizitelni a tanyák közé, meg a határmenti majorokba. Ekkor uszott el az öreg báró utolsó reménye arra nézvést, hogy a maga kezén megtarthassa a Vilma-majort. Maga Deutsch Salomon szorongatta legjobban és mesterkedett azon, hogy a Vilma-majorba beleülhessen. Az öreg bárót szél érte, a jobb keze béna maradt, a váltók és egyéb nyavalyák aláírása igen sok fáradságot, bosszúságot okozott, célirányosabb volt Deutsch Salomonnal olyanformán kiegyezni, hogy a kölcsönökről szóló papirossokkal fűtsön be a kastély kandelójába, aztán fizessen annyit, amennyiből a báró ur elmeheg fűrdőzni és legyen az övé a Vilma-major, csináljon belőle Salomon-majort.

Salomon tudta, hogy vízárások után bő termések következnek, tudta, hogy a Tisza se fog örökké bolondozni csak azért, hogy az indzselér urakkal újjat huzzon, belement az ültetbe. Az öreg báró a kastély udvarára tolatta magát, a majorbeli cselédlakásokból előseregrel asszonyoknak meg gyermekeknek megmondta, hogy most már Salomon lesz a gazda, de azért hát így legyen, úgy legyen. Az asszonyok meg a gyermekek azt mondták, hogy így lesz, meg úgy lesz. Az emberek nem mondhattak semmit, mert szanaszét voltak, dolgoztak. Aztán az öreg báró elvitette magát a kápolnáig, ahol egy tucat öreg apja pihent, balkezével megbillentette előttük a kalapját és otthagya őket. Fűrdőbe nem viheti el az ember a kriptát, meg az őseit, nem lehetett nyugodni tenni, mint csöndes pihenést, örök nyugodalmat kívánni nekik, egyébként a sorsukat már az adásvételi szerződésben Salomon ur jóindulatára bízta.

Az öreg báró a fűrdőből nemsokára hazajött, de meglehetősen utolsó állapotban, tudniillik koporsóban hozták. Beraktározták a többi közé, a temetésen Deutsch Salomon uron és becses családján kívül senki se vett részt, mert gyerek nem volt, a rokonság maga is szegény lévén, az öregről semmi se maradván, nem lett volna érdemes a kápolnában misét hallgatni az öreg lelkiüdvéért, hiszen valószínű, hogy az öreg még azt is eladta Deutsch Salomon urnak.

Salomon ur a kriptakulcsot átadta az ispánnak. — Tegye félre a többitől. Egyetlen magázit-nunk, aminek semmi hasznát se vesszük. A kápolna maradjon nyitva, majd a tisztelendő ur hasznát veszi.

Hasznát is vette. Salomonnak gondja volt arra, hogy a majorbeli cselédséget a tisztelendő ur a szent igékkel táplálja, mert bizony hitvány kenyér volt az, ami Salomon emberségéből jutott a cselédségnek. Az öreg báró idejében mégis csak másképpen ment a dolog. Akinek kevés volt, lopott hozzá, az ördög se vette észre. De zsiánytól lopni nehéz. Salomontól még az ispán se tudott. Denikve, a testi nyomorúságot lelki kenőcsökkel kellett gyógyítani, amiért is a tisztelendő ur bizonyos birkákat és hizóállatokat kapott.

Elkövetkezék az az idő is, amikor Salomon megtérendő volt őseihez. A fia, aki Debrődi gyerek, a futató, kaszinózó, a dzsenitrit játszó gyerek vezette a gazdálkodást. Az öregnek nem kellett félni, hogy a Debrődi gyerek elveri azt, amit az öreg Deutsch összekuporgatott. Oh nem! A Debrődi gyerek csak átváltozott Deutsch gyerekké, mikor arról volt szó, hogy pénz áll a házhöz. Ha mulatott is, előbb megkérdezte, hogy mibe kerül a nagy tükör és csak aztán vágta bele a poharat, az üveget. Amikor a cigánynak bankót dobott, mindig megnyalozta az ujját, nehogy egyszerre kettőt dobjon. Ami másnak sport volt, az neki hásonnal járó kereskedés. A lovakon nyert, a kártyán nyert, még a képviselőséggel is megbarátkozik, mielőtt alkalma nyílik, mert biztos, hogy azon is nyerni fog legalább annyit amennyi nyibe a-mandátum kerül.

Az öreg Salomon egy szikrást se bántotta az a tudat, hogy Adolf gyerekként Andor lett Bűszkén hallgatta, amikor Andor a náluk meglátó társaságnak az öreg báró vászonra festő őseit mutogatta:

— Ezek a mi nagyapáink. Teljesen a miénk: megvettük őket csonostól, börsőtől.

A pesti doktor hiába látogatta meg Salomon urat. Nem használt itt semmi, meg mondta nyíltan. Azt se akarta, hogy elmenjen meghalni messze földre és aztán koporsóban érkezék haza. Ekkoriban terjedt a híre, hogy a kastélyban kísértetek járnak. A hir bevándorolt a tanyák közé, a faluba. Az emberek kiültek a tanya végére, a kiskapuk elé, aztán csodálatos dolgokat meséltek:

— A vén báró ur hazajár éjszakánként. Abban a szobában, ahol az öreg báróné meghalt, fölforgat mindent. A képek repülnek a falról, az ágy kivetit a benne fekvőt, az asztal ledobál magáról mindent és aztán — maga megmondja az Andor urfi inasa — úgy a fejéhez röpült Salomon urnak egy nagy, cifra tál, mikor a konyha előtt tipeggett, hogy halálos beteg bele-

Lent is volt a pesti doktor, láttuk is, mikor az állomásról négy lovas kocsin behozták, de nem használt neki az orvosság. Az öreg báró kiveri Deutchékat a kastélyból.

Azt is beszéltek, hogy az öreg báró ur arra is haragszik, aki beteszi a lábát majorba. Kabókne ott járt, csirkét vitt be eladni, megesküszik rá, hogy a kastélyhoz vezető úton a báró urat látta fehér lepedőben, uszált a hullámzó zöld vetés közt, olyan sárga volt az arca és rá is kiabált Kabóknera:

— Vidd azt a csirkét, nem kell nekem már semmi! Egy csöpp étvágyam sincs. — Kabókne, csak eréd vissza!

Kabókne hazáig szaladt, a csirkét rögtön le is vágta, mert a pitvarban elkukorikolta magát. (Az ilyen állapot maga is boszorkányos dolog). A majorbéli emberek is megerősítették, hogy az öreg báró ur éjszakánként hazájár, az ágyakat recsegetteti, a poharakat, tányérokat összeretöri, az aszalt táncoltatja és nehéz nyögések hallatszanak onnan, ahol Deutché Salamon ur aludni szokott, mert az öreg báró ur veszekszik vele, megfogja, kilökteti az ágyból és kegyetlenül elveri. Nincs ember, aki ott merne hálni. Andor urfi az inassal együtt próbálkozott meg vele, kettőt bele is durantott az öreg báró urba, de a nagy tükröt érte s aztán kirohantak a kocsisért, de nem lették az istállóban. (Nem bizony, mert ilyen időtájtban a kastély padlásán hancurozott a fehér népekkel, ami nem esett meg zörgés, sikoltozás, sóhajtozás és egyéb kisérteties dolgok nélkül.)

Elég a hozzá, hogy a majorba nem igen mertek bemenni olyan emberek, akik jóbárat-ságban akartak maradni a tulvilági hatalmakkal. Az ördög veszekedik az öreg báró urral még halála után is. Így aztán az olecsó napszámok elmaradtak. Akadt ugyan néhány vakmerő, aki azt mondta, hogy dupla napszámért még a báró urat is megkapálja, nemcsak a kukoricát.

A nyögéscselő, sápitózó Salamon a tisztelendő urhoz fordult segítségért. Tessék kitérődni, hogy az öreg báró ur lelke jó helyen van, nem mászkál éjszakánként, de egyáltalában soha.

— Nem sokat ér ez, nagyságos uram. A mi népünk vallásos, babonás nép. Valami mást kell csinálni, majd gondolkodok rajta.

A tisztelendő ur nem gondolkozott, hanem Andor urral beszélt.

— Az öreg urat rá kell venni, hogy legyen katolikus. Tetszik látni, itt van a kápolna, itt van a kriptá. Semmi hasznát nem veszik. Ennek a mi népünknek nagy megnyugtatója volna, ha látná, hogy együtt méltóztatik vele misét hallgatni, ha az öreg urat — éltesse az isten egybéként — annak idején ide tennék, nem kéne befurvaroztatni a falu alatti zsidó temetőbe. Tessék elhinni, nem volna hiábavalóság.

Andor ur okos ember volt, Andor ur elhitte. A kastély verandáján a lelkire beszélt az édesapjának, hogy a tisztelendő urnak igaza van, ha tudja a major, a kápolna, a kriptá a család, ne hiába fizessük a papot, vegyük hasznát mi is. Salamon ur nem ért rá vallási vitákba bocsátkozni, érezte, hogy nem sok ideje van. Ha hetvenötévig volt zsidó, mért ne lehetne egy-két hónapig katolikus? Nagy ceremóniák közt megessett a keresztelő. Andor ur az édesapjával tartott. Minden vasárnap mise volt az öreg báró lelkiudveért és Salamon ur ott reszketett az első padban a fiával együtt az odátudólu hívek nagy nyugodalma.

A temetés is elkövetkezett. Salamon ur beköltözött az öreg báró ur mellé szomszédnak. A kocsist elesztették akkor, de megint visszavették, ne ijesztesse el az embereket a majorból, mert az olecsó napszámra szükség volt. Andor ur pedig a régi, öreg koporsókat egy halomra rakatta. Új sort kezdenek a kriptában. Első az öreg báró, aztán jön Salamon szomszéd, majd az Andor urfi családja következik és mire következik, akkorra Andor ur báró léssen ipastul-fiastul.

A tisztelendő ur boldog. Debrődiék most már nem a zsidó hitközségnek fizetik az adót, hanem neki.

AZ ÜDV HADSEREGE BAJBAN.

Stamford jámbor kis városka Connecticut államban. Nem igen szokott zavaráni senkít s nem is szívesen veszi, ha őt zavarják. Ezért hozott a város tanács egy rendeletet, mely szerint legalább vasárnap biztosítva van a város a nyugalmáról, amennyiben tilos dobni, verni, trombitálni fújni s más hasonló föstört dolgokat művelni. Nem is zavarta a jó stamfordiakat senki, míg egyszer a Salvation Armynek emberei a fejükbe nem vették, hogy ők török-szakad, de megmentik a város erkölceit.

Az üdv hadserégének szokott fegyvereivel, sippal s dobbal kivonultak a legesendesebb vasárnap délután s rögtönöztek olyan macskazentét, hogy olyat még Stamford nem hallott. Mig az üdv hadserége a város erkölceit, addig a polgármester a város nyugalmát akarta megvédeni minden áron s az összeütöközésnek vége az lett, hogy az üdv hadserége a "jail"-be került.

MIT AKARNAK A SZOCIALISTÁK?

Nincs talán egyetlen olyan szó sem, melyet többen ismernének, mint ezt a szót: szocializmus. A legműveltebb országokban épp úgy, mint azokban, melyek még csak mostanában indulnak fejlődésnek, egyaránt ismerik. Még aki nem is tudja, hogy mit jelent, hallotta s legalább annyit tud róla, hogy minden országban százezrek, milliók vannak, kiket egybefűz ez a szó. Még aki nem is tudja, hogy miért, tudja azt, hogy ez a szó erősebben összefűz olyan embereket, kik egymást sohasem látták, egymásnak nyelvét nem is értik, mint akár a testvéri vagy rokoni kötelékek.

Még aki nem is tudja miért, de tudja azt, hogy a szocialisták az egész világon együtt éreznek, közös célt küzdenek, egyet akarnak.

A szocialista mozgalom

egyesíti őket e küzdelemben, hogy céljukat megvalósítsák. Látna azt, hogy az egész földkerekségben milliók küzdenek egy zászló alatt, kit ne érdekelne az, hogy kicsoda erő, milyen eszme lehet az, mely ezeket a különböző nyelven beszélő, más szokásokkal, más gondolkodás móddal bíró embereket ilyen szilárdul összeretöti. Látna azt, hogy különböző országokban egyforma erővel, egyforma kitartással küzdenek a szocialisták sokszor a nyers erőszakkal szemben is, kit ne érdekelne az a kérdés, hogy mi a szocializmus?

Mielőtt még erre a kérdésre felelnék, szükséges, hogy megértsünk egyet-mást. Nézzünk át elsősorban a mai helyzetet.

Látjuk, hogy minden országban két nagy részre oszlik az emberiség, két nagy osztályra. Az egyik osztályhoz azok tartoznak, kik a gyárakban, bányákban, mezőkön végzik a munkát. A másik osztályhoz pedig azok, kik nincsenek ráutalva a munkára, hogy megéljenek. Látjuk, hogy az egyik osztály, melyet, — mivel a munkát végzi, — munkásosztálynak nevezünk, állandó inségben él, míg a másik osztály pedig majdhogy a saját zsirjába nem fullad. S ha meggondoljuk, hogy az egyik osztály, a jólétben élő csak azért élhet jólétben, mert a másikat kizsákmányolja, mint majd később bebizonyítjuk, megértjük azt is, hogy a két osztály harcban áll egymással s ezt a harcot osztályharcnak nevezzük.

Minden országban osztályok állnak egymással szemben. Minden országban ugyanazon különbségek választák el egymástól az osztályokat. Harcnak kell közöttük folyjni mindennél.

Ez a harc nem egyes embereknek az "izgatása" folytán kezdődött meg. Hosszu idők óta folyik már, megkezdődött akkor, mikor az emberek osztályokra szakadtak, amelyek közül az egyik uralkodott, a másik szolgált; az egyik dözölt, a másik éhezett.

A munkásosztályt ugy nevelni, hogy a kizsákmányolók elleni harcra rendszeres legyen, hogy a célt mindenki tisztán lássa s helyes eszközöket használjon: ez a hivatása a szocialista mozgalomnak.

Mielőtt még szocialista mozgalom lett volna, különböző helyeken gyakran föllett a munkásnép, mikor az inség űzte, mikor a nyomort nem bírta már tovább. Tulajdonképen maga sem tudta, mit akar. Egyszerűen csak az elégedetlenség tört ki belőle. Az ilyen fölkelések, zendülések, melyek csak egy városra, egy vidékre szorítottak, mindig leverték.

Megtörtént az is akárhányszor, hogy a kizsákmányolók osztályából akadtak, akik megszánták a nyomorban élő munkásnépet s segíteni akartak rajta. Azt hitték, könnyű lesz meggyőzni azokat, kik jómódban élnek, hogy mások kizsákmányolása révén tenni szert vagyona, bőségre igazságtalan dolog s ha erről meggyőzték a gazdagoknak osztályát, az uralkodó osztályt, úgy az önként lemond a rablott javokról.

Utópistáknak nevezték ezeket az embereket, kik bár nem akartak rosszat, de nem tudták azt, hogy az uralkodó osztály le nem mond se a rablott vagyonról, se a bitorolt hatalomról, ha csak a munkásosztály rá nem kényszeríti.

A legkülönbözőbb s legképtelenebb terveket koholták ki, hogy változtassanak a helyzeten, de a különböző tervek közül egy sem vált be. Az egyik utópista például azt akarta, hogy a milliommok adjanak össze pénzt, melyen olyan gyárakat készítenének, ahol a munkások közösen dolgoznának s amit előállítanak, nem veheti el tőlük senki.

Persze, hogy nem akadt milliommok, aki pénzt adott volna a terv megvalósítására. Egy másik utópistának volt elegendő pénze ahhoz, hogy ilyen gyárat fölépítsen, ott munkásainak megadja a munka teljes gyümölcsét. Egy ideig virágzott is a gyár, de az egész ország munkásnépén mit sem segíthetett s később meg is bukkott.

Mások ismét összeálltak s kolóniákat, telepeket alkottak, hogy ott maguknak dolgozzanak s kizárják maguk közül a kizsákmányolókat. Ezek a kolóniák sem boldogultak, ahányszor újra kezdték, annyszor buktak meg velük.

Kudarcot kellett vallani ezeknek a mozgalomnak, terveknek s törekvéseknek, mert nem vettek figyelembe egy igen fontos dolgot: Nem vették figyelembe azt, hogy a társadalmon kénye-kedve szerint nem változtathat senki,

hogy vannak bizonyos utak, melyeken a társadalom fejlődik s a fejlődést ezeken az utakon lehet siettetni, vagy lassítani, de letériteri nem.

A mai nemzetközi szocialista mozgalom abban különbözik az összes előző mozgalomtól, hogy nem az alapnéküli vágyakat, kívánságokat veszi figyelembe, hanem kikutatja a társadalom fejlődésének törvényeit s azokhoz alkalmazza célját, követeléseit. S így míg az előző utópista mozgalomnak meg kellett bukniok, addig a szocialista mozgalomnak győznie kell.

A mai rendszer fejlődése

abba az irányba halad, mely felé a szocializmus mutat. A szocialisták tulajdonképen nem akarnak semmi egyebet, mint aminek a mai rendszer fejlődése folytán úgyis meg kell valósulni előbb-utóbb.

A szocialista mozgalomnak egyik célja az, hogy a termelés eszközeiben való magántulajdon megszűntesse és köztulajdonná tegye.

Ennek a követelésnek oka könnyen érthető. Ma a termelésnek az eszközei (a föld, a nyersanyag, épületek, gépek stb.) a munkáltatók kezében vannak. Ez teszi nekik lehetővé, hogy a munkásokat munkába állítsák, dolgoztassák s munkájukból hasznot húzzanak. Ez teszi lehetővé, hogy uralkodjanak a munkásosztály fölött. A munkásnak nemcsak a bérszolgálat járnába kell hajtani nyakát, hanem a szolgálat mellett állandó a nyomora, mivel a munkáltató nem fizet többet, mint amennyi éppen arra elég, hogy a munkás éhen ne veszen.

Nemcsak szükséges, hogy a munkás lefoglalja a termelés eszközeit, ha nem akar tovább bérszolgálatra lenni s nem akar tovább nyomorogni, hanem joga is van a lefoglaláshoz. Hissen a munkások készítették mindent.

Amig egyrészt a szocialisták a termelés eszközeit ki akarják venni a magántulajdonból s át akarják tenni a köztulajdonba, látjuk, hogy a mai rendszer fejlődése is ezt a célt mozditja elő.

A munkáltatók egymással is folyton harcban vannak. Igyekeznek egymást kiszorítani s az a munkáltató, kinek nagyobb gyártelepe van, jobb szerszámokkal és gépekkel, valamint több emberrel dolgoztat, olesobb tud előállítani mindent, mint a kisebb munkáltató. Arit ut olesobb adhatja, mint a másik, akinek így meg kell buknia. Évről-évre ezrével buknek kisiparosok, kisgazdák, kiskereskedők és sülyednek a proletáriátusnak, vagyis azoknak sorába, kiknek pusztá munkaerőjükön kívül egyébük sincs. Amily mértékben pusztulnak ezek a kisebb munkáltatók, a nagyobb munkáltatóknak vagyona annál nagyobb mértékben növekszik.* Úgy hogy a magántulajdon ma már egy igen csekély számú embernek kezében van, a nagy többségnek pedig nincs magántulajdona.

Ez a fejlődési folyamat természetesen az osztályellentéteknek végtelen kiélesedéséhez vezet, amikor már valóban csak egy maroknyi ember fog rendelkezni tulajdonnal, a népnek pedig semmije sem lesz s előáll az a gazdasági kényszer, hogy a nép foglalja le a termelés eszközeit vagy teljesen a végpusztulás útjára kerüljön.

Világos, hogy ha a munkásosztály lefoglalja a termelésnek eszközeit, azt föl nem oszthatja, mert akkor egyrészt ismét az előző helyzet állna elő, másrészt egyes eszközöket szétosztva az egyes emberek nem is tudnák használni.

Tehát a szocialista mozgalomnak célja az, hogy midőn a termelés eszközeinek magántulajdonát megszünteti, ugyanakkor a termelés eszközeit köztulajdonná tegye, melyekkel a nép közös munkát végez. S látjuk, hogy már a mai rendszerben egyre jobban közös munkára vannak utalva az emberek.

Vannak gépek, melyeknek elkészítéséhez több ezer embernek közös munkája szükséges; vannak ipari telepek, ahol tíz-huszezer embernek kell összedolgozni, hogy előállítsák a termékeket. Vannak trusztok, melyek egész iparágak munkásait közös munkára egyesítik, sőt lehet mondani, hogy ma már majdnem az összes iparágak munkásai összeható, kooperatív munkát végeznek.

(Folytatjuk.)

*) Értékes adatokkal szolgál erre a Munkás Könyvtár I. füzetek.

Előfordul, hogy az elvtársak beküldik a lap előfizetési díját és nem értesítenek a pontos címről, hogy a lap hová küldendő. Ezért felkérjük az elvtársakat, hogy a pénz elküldésénél értesítsenek a pontos címről, hogy a lap küldése akadályt ne szenvedjen.

Kik a lapot nem kapják rendesen, levelező-lapon tudassák velünk a következő angol szöveggel:

Editor Népakarat, 528 E. 6th St., New York. I am a subscriber of your paper, but I don't get regulary. Please send it to this address:

Név .....
Szám és utca .....
Város .....

RENDŐRKAPITÁNY A BÖRTÖNENBEN.

Brooklynban Kuhne rendőrkapitányt a fölbbitvitei törvényszék harmine napi börtönre s 250 dollár pénzbírságra ítélte, mivel 1907-ben Frank Jenkinset a gonosztevők fénykép-albuma számára lefényképezette a törvényszéknek azon rendelkezélt szemben, mely utasította, hogy Jenkinset elfogatása után azonnal szállítsa a törvényszék épületébe.

Kuhne az ítélet után Bingham rendőrfőnökkel szeretett volna beszélni, ki azonban megszokótt előle, maga sem lévén valami nagyon biztos a pozíciójában.

A NYOMORULTAK.

A Népakarat könyvkereskedésében megrendelhető Hugó Viktornak, a nagy francia írónak remek műve

"A nyomorultak."

Ennél a regénynél szebbet, jobbat még senki sem alkotott. Ez a regény a nagy francia forralomból kibontakozó társadalmat, annak fejlődését állítja elénk oly ragyogó képzelettel s oly igazsággal, amilyennel csak Hugó Viktor képes.

Fölvonulnak előttünk a társadalomnak osztályai, a legfelsőknek s legalsónak nyomorultjai. Lezajlik előttünk a nagy küzdelem nagy tanulságaival.

Ez a regény oktat, nevel sörakoztat. Helyet Zell foglalnia minden munkásember asztalán. A Népakarat füzetenként fogja árusítani e regényt. Egy-egy füzett ára 5 cent, az egész mű 70 füzetre terjed.

E regény és a ponyvairódom között áthidalhatatlan őr tádogt mert ez utóbbi a vad butító képzeletbe visz bennünket, míg az előbbi fölemel. Módot adunk arra hogy az olvasóközönség a harcot a léleköli fércirodalom ellen fölvehesse midőn könnyen hozzáférhetővé tesszük e remekmű beszerzését.

Megrendelések eszközölhetők a Népakarat könyvkereskedése útján (528 E. 6th St. New York.).

SZÖVETSÉGÜNKHÖZ TARTOZÓ EGYLETEK HIREI.

...Allegheny, Pa. A szövetség XXXI. és a M. B. Sz. XXIII. osztályai június 27-én, vasárnap Milvaleben zártkörű nyári mulatságot rendeznek táncdal egybekötve. Jegyek a helyszínen nem válthatók. Utirány: Milvale Car a végállomásig, onnan balra a Gaier Roadon 10—15 pernyi ut a Dewry Groveig. Jegyek előre válthatók a szervezett tagjainál.

Brooklyn, N. Y. A szövetség III. osztálya az angol és svéd szervezetekkel közösen picnicet rendez az Ulmer Parkban június 26-án. Belépő-jegy 25c. Zene.

Utirány: A Williamsburg hídnál az Elevated a Myrtle Ave.-ig, ott a Parkrow car a Bridge St.-ig s onnan az Ulmer Park car a helyszíneig.

Cleveland, O. A szövetség XXXIV. osztálya 1909 június 27-én nagy Pic nic-et rendez a Mt. Pleasant-i Music Farmon. Kezdetre reggel 9 órakor. Utirány: a Kinsman car Mt. Pleasant felirattal veendő egész a végállomásig, onnan két pernyi gyalogolás a farmig.

— A szövetség II. osztálya június 24-én saját helyiségében fölvilását tartat. Tárgy: Győzelemről győzelemre, vagy vereségről vereségre halad-e a munkásosztály kitűzött célja felé? Előadó Rothfiser Károly.

East St. Louis, Ill. A szövetség east st. louisi osztálya június 26-án, szombaton este a Tirel Hallban (2235 Kansas Ave.) táncmulatságot rendez. Kezdetre este 6 órakor. Belépő díj 15 cent. Nők nem fizetnek.

LAPUNK MEGBIZOTTAI.

- Akron, O. Huszer F., 437 Sherman St
- Allegheny, Pa. J. Ebenschweller, 607 Chesnut st. Pittsburg, Pa.
- Baltimore, Md. S. Salamon, 640 W. Fayette St.
- Brooklyn, N. Y. J. Havassy, 35 Sholes St.
- Bridgeport, Conn. P. Varga, 958 Wordin Ave.
- Berwick, Pa. E. Kömives, 1210 2nd St.
- Buffalo, N. Y. Sztrava, 151 Blecker Ave.
- Barborton, O. Botos Imre, 248 Mulberry St.
- Burnside, Chicago, Ill. A. Gaál, 9434 Burnside Ave.
- Cleveland, O. E. Side, I. Blasko, 1858 W. 25th St.
- Cincinnati, O. S. K. Horváth, 281 Mohawk St.
- Chicago, Ill. L. Schwartz, 698 Fulton St.
- Columbus, O. Jergasits J., 400 So. Fulton St.
- Divernon, Ill. Janka István.
- Duquesne, Pa. B. Majer, 62 Linden Ave.
- Detroit, Mich. S. Simonffy, 8 Wanderbilt Ave.
- Erie, Pa. Tótháti Béla, 1605 Plum St.
- Elizabethport, N. J. M. Oppmann 439 Magnolia Ave
- Granite City, Ill. J. Szekeres, Box 144.
- Hartford, Conn. M. Schulzeisz, 52 Grand St.
- Lynn és Boston. Czapp István, 23 Collins St.
- Lansing, Mich. I. Székely, 927 Division St.
- Manayunk, Pa. Bécsi Péterné, 4718 Aldon Ave.
- Milwaukee, P. Schmitz, 1314 State St.
- Me Keesport, Pa. P. Sztrava, 143 2nd Ave.
- Newark, N. J. Fábán, 188 William St.
- Newark, O. Pongráz I. 339 Washington St.
- North Tonawanda, N. J. Mayer, 229 Frederika St.
- New Brunswick, N. J. Gy. Kusma, 275 Neilson St.
- New York, N. Y. Szerkesztőség és kiadóhivatal, 516 E. 6th Street.
- New York, N. Y. Hercegh L. 342 E. 65th St.
- New York, N. Y. Lefkovits L. 346 E. 62nd St.
- Oakland, Cal. P. Draskóczy, 1117 E. 13th St.
- Passaic, N. J. Bujáky János, 14 Grand St., Garfield.
- Philadelphia, Pa. Bécsi P., 711 Fairmont Ave.
- Peoria, Ill. Takács S., 625 Fishgate St.
- E. Pittsburg, Pa. Vislay B., P. O.
- Panama, Ill. S. Takács, Box 88.
- Rankin, Pa. Risdorfer K., 239 3rd St.
- Schenectady, N. Y. Scholtész M., 752 Strong St.
- St. Louis, Mo. Kish Gergely, 162 Miller St.
- St. Louis, Mo. M. Ládý, 2401 N. 9th St.
- San Francisco, Cal. I. Orosz, 1338 Minna St.
- Springfield, Ill. Szivós J., 1516 Sangamon Ave.
- So. Lorain, O. A. Reisman, 446 12th St.

REGÉNY.

RASZKOLNYIKOV

(BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

Irtá: DOSZTOJEVSKIJ M. TÓDOR.

(Folytatás.) (64.)

— Most például azt szeretné tudni: mit kuttattam, mit kerestem az ócska újságokban? Nézd, milyen sok újságot cipeltettem ide. Nem gyanus ez, mi?

— De mondja csak...
— Hegyezte a füleit, ugy-e?
— Mit jelent ez a beszéd?

— Majd később megmagyarázom, most azonban kedvesem tudatom önnel... Nem jobb lesz így: bevallom önnök... Nem, ez sem helyes. Vallomást tesztek önnök s ön kihallgat engemet. Én tehát megvalloim töredelmesen, hogy... kerestem, kutattam, nagyon érdekelt, olvastam...

— Raszkolnyikov elhallgatott s összezsépte a fél szemét.

— Tehát bevallom, azért jöttem ide, hogy kikutassam a híreket, melyeket... az öreg hivatalnokné... meggyilkolásáról írtak, — végezte be szavait majdnem susogva s fejét a Zametov fejéhez hajtvá.

Zametov meredten nézett rá, de nem mozdult, még az arcát sem fordította el tőle.

Később is emlékezett rá Zametov, hogy e szavak után mindketten egy egész percig hallgattak s bámulták egymást.

— No, hát mi van abban, ha olvasta is? — kiáltott föl végre türelmetlenül Zametov. Mi közöm hozzá?

— Ez az öreg asszony, — folytatta susogva Raszkolnyikov, mintha észre sem vette volna a Zametov megjegyzését, — ugyanaz, kiről akkor beszéltek a rendőrségi irodában, mikor én elájtam. Emlékezik? S érte-e már?

— Mit jelent ez? S mit értek belőle? — kérdezte Zametov fölriadva.

Raszkolnyikov komoly, mozdulatlan arca hirtelen átváltozott. Most is, mint előbb, kitört belőle az az ideges nevetés, mint ha nem bírta volna már tovább visszatartani.

E percben világosan előtte állott az a jelenet, midőn ő bezárta az öreg asszony ajtaját. Ott állott az ajtó előtt, kezébe szorította a baltát, míg amazok odakünt csöngettek, zörgtek, káromkodtak. Hogy rezgett az ajtó retesze! Hogy szeretett volna akkor kiabálni, szidni, ingerelni őket, kiöltöni rájuk a nyelvet, aztán nevetni, nevetni...

— Ön vagy megbolondult, vagy... mondta Zametov s hirtelen elhallgatott, mintha új, meglepő gondolat ragadta volna meg.

— No, kicsoda "vagy", mit jelent az a "vagy"? Végezze hát be, amit elkezdett!

— Nem végzem, — felelt Zametov mérgesen. — Ostobaság!

Hallgattak mindaketten. A nevetés rohamra megszünt. Raszkolnyikov gondolatokba mélyedt. Föltámaszkodott az asztalra s kezei közé szorította a fejét. Ugy látszott: elfeledkezett Zametovról. Meglehető sokáig tartott a hallgatás.

— Miért nem issza meg a teáját? — kérdezte Zametov. — Majd kihül...

— Micsoda? A tea... Bámom is én!

Raszkolnyikov lenyelt egy kortyot, harapott a süteményből, aztán ránézett Zametovra, emlékezni kezdett s úgy érezte mintha fölébredt volna. Arca visszanyerte előbbi gunyos kifejezését. Itta a teáját tovább.

— Sok gazemberséget elkövetnek most, — mondta Zametov. Nem rég olvastam, hogy Moszkvában hamis pénzverőket fogtak el.

— Oh, az már régen egy hónap előtt történt, — felelte Raszkolnyikov nyugodtan. Az ön véleménye szerint ezek a "gazemberek"? — tette hozzá nevetve.

— Természetesen, hát minek nevezzem őket?

— Minek? Gyerekek azok, tacsók, nem gazemberek. Fél-száz ember szövetezik egy tett elkövetésére. Hát van annak értelme? Három is sok s ezeknek is ugy kell bízniok egymásban, mint egynek-egynek saját magában. Aztán legyen csak az egyik részeg, fecsegjen ki mindent s végük van! Tacsók! Embereket hívnek össze, hogy bankjegyeket hamisítsanak. Ilyen fontos dolgot bíznak minden jött-menté, kezébe tesszik a közös titkot! Nos, tegyük föl, hogy sikerült a tacsóknak. Mindegyik gyártott vagy egy milliót. Hát aztán?... Milyen éret lesz ezután. Egység a másiktól függ halála napjái. Inkább akasszák föl magukat mindjárt, az okosabb. Ezek még beváltani se tudták a bankjegyeket. Az egyik öt ezret váltott egy irodában. Négy ezrest megolvastott, reszketni kezdett, az ötödiket úgy gyűrte zsebre, csak-hogy hamarabb elkészüljön. Persze rögtön gyanut keltett. S így lett vége mindnyájoknak egyetlen ostoba ember miatt. Hát így kellett ezt megcsinálni?

— Nem csudálom, hogy reszkettek a kezei, — szólott közbe Zametov. Nehéz dolog hamis czres-bankjegyet váltani. Lehetetlenség mindig uralkodni idegeinken.

— Lehetetlenség?

(Folytatjuk.)

